

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Przysposobienie obronne

Szkoła średnia

Minimum programowe obowiązujące od 1 września 1992

Warszawa 1992

371.2(073)

3057/6/e

WSTĘP

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku nakłada na Ministra Edukacji Narodowej obowiązek ogłoszenia minimum programowych z przedmiotów obowiązkowych. Zapis ten jest jednym z aktów przygotowujących zasadniczą zmianę systemu oświaty. W zmienionym systemie oświaty nauczyciel przedmiotu ogólnokształcącego będzie mógł wybrać jeden z kilku programów dopuszczonych do użytku szkolnego. Jednym z warunków dopuszczenia programu nauczania do użytku szkolnego będzie jego zgodność z wymaganiami minimum programowego. Dlatego minimum programowe będzie ważnym dokumentem dla autorów programów nauczania przedmiotów ogólnokształcących.

W roku szkolnym 1992/93 dla większości przedmiotów nadal obowiązuje jeden, dotychczasowy, program nauczania. Jednocześnie, uległ modyfikacji ramowy plan nauczania. Dlatego w roku szkolnym 1992/93 treść minimum programowego należy rozumieć jako wykaz treści nauczania i umiejętności, których nie można pominąć w razie konieczności ich redukcji przez nauczyciela. Rozwiązanie to ma charakter tymczasowy.

Każde tymczasowe minimum programowe analogicznie do programu nauczania podaje cele nauczania, treści nauczania i umiejętności, których nie można pominąć. W niektórych wypadkach treść tymczasowego minimum programowego uzupełniona jest informacjami pomocniczymi.

Treść tymczasowych minimum programowych przeważnie pomija podział na klasy. Spowodowane jest to elastycznością ramowego planu godzin pozwalającego dyrektorowi szkoły na przesuwanie godzin nauczania danego przedmiotu pomiędzy klasami w ramach cyklu nauczania.

Minimum programowe dla szkół średnich oparte jest o programy dla profilu podstawowego szkół średnich ogólnokształcących realizowanego w minimalnym rozmiarze czasowym dopuszczonym przez ramowy plan nauczania.

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Celem nauczania przysposobienia obronnego jest przygotowanie młodzieży szkolnej do:

- indywidualnej i zespołowej samoobrony przed skutkami zagrożeń czasu pokoju i wojny;
- kierowania małymi zespołami obrony cywilnej;
- udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej.

Realizacja treści programowych służyć powinna:

1. Poznaniu przez uczniów ogólnej wiedzy obejmującej:

- międzynarodowe akty prawne dotyczące obrony ludności i dóbr kultury w czasie pokoju i wojny,
- formy spełniania powinności obywatelskiej na rzecz obronności państwa,
- zasady i sposoby powszechnej samoobrony ludności przed skutkami zagrożeń czasu pokoju i wojny,
- zasady prowadzenia akcji ratunkowej w rejonie porażenia.

2. Kształceniu ich umiejętności w:

- posługiwaniu się etatowymi i zastępczymi środkami ochrony przed skażeniami,
- zachowaniu się podczas ewakuacji z terenu zagrożonego,
- wykonywaniu częściowym zabiegów sanitarnych i specjalnych,
- posługiwaniu się przyrządami rozpoznawania skażeń,
- posługiwaniu się podręcznymi środkami przeciwpożarowymi,
- udzielaniu samopomocy i pierwszej pomocy poszkodowanym,
- kierowaniu małym zespołem obrony cywilnej.

3. Kształtowaniu u uczniów:

- poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo ojczyzny i przekonania o słuszności oraz konieczności przyswojenia wiedzy i umiejętności z obrony cywilnej,
- gotowości do udzielania pomocy poszkodowanym,
- zasad postępowania i zachowania się w uroczystościach szkolnych i państwowych.

TREŚCI KSZTAŁCENIA

DZIAŁ I. WYBRANE ZAGADNIENIA Z OBRONY CYWILNEJ I ZAGROŻEŃ EKOLOGICZNYCH

1. *Tradycje przysposobienia obronnego*

Przysposobienie wojskowe w okresie walk o niepodległość kraju w XVIII i XIX wieku. Organizacja przysposobienia wojskowego młodzieży w okresie Rzeczypospolitej oraz w okresie II wojny światowej. Przysposobienie wojskowe i obronne w Polsce po wyzwoleniu, do czasów współczesnych.

2. *Podstawowe zadania i organizacja obrony cywilnej w Polsce*

Istota, zadania i organizacja obrony cywilnej. Sygnały alarmowe powszechnego ostrzegania. Obowiązki obywateli w zakresie obrony cywilnej wynikające z obowiązujących przepisów prawnych.

3. *Obrona cywilna w innych państwach*

Organizacja obrony cywilnej w wybranych państwach.

4. *Zagrożenia czasu pokoju i wojny*

Skażenia środowiska naturalnego toksycznymi środkami przemysłowymi i promieniotwórczymi stosowanymi w przemyśle i rolnictwie. Awarie przemysłowe, katastrofy komunikacyjne i techniczne, powodzie i pożary. Współczesne środki rażenia. Broń jądrowa, chemiczna i biologiczna oraz bojowe środki zapalające.

5. *Ekologiczne zagrożenia regionalne*

Zagrożenia środowiska naturalnego stwarzane przez zakłady przemysłowe i wydobywcze, budowle hydrotechniczne oraz rolnictwo. Ostrzeganie i alarmowanie przed zagrożeniem. Działania na rzecz ochrony ekologicznej i obrony cywilnej.

6. *Indywidualne środki ochrony przed skażeniami*

Przeznaczenie, ogólna budowa i posługiwanie się maską przeciwgazową (kompletną i uszkodzoną). Posługiwanie się środkami ochrony skóry.

7. *Ochrona żywności i wody przed skażeniami i zakażeniami*

Sposoby opakowania i przechowywania produktów żywnościowych oraz izolacji pomieszczeń magazynowych. Zabezpieczenie ujęć wody. Postępowanie ze skażoną żywnością i wodą.

8. Przyrządy do rozpoznawania skażeń promieniotwórczych i chemicznych

Zasady wykrywania promieniowania i pomiaru jego wielkości za pomocą podstawowych przyrządów. Wykrywanie skażeń chemicznych.

9. Zabiegi sanitarne i specjalne

Zasady wykonywania zabiegów sanitarnych i specjalnych. Częściowe zabiegi sanitarne i specjalne z wykorzystaniem środków podręcznych.

10. Ochrona przeciwpożarowa

Przyczyny powstawania pożarów. Sygnały i instrukcje przeciwpożarowe stosowane w szkole.

Zastosowania podręcznego sprzętu gaśniczego podczas gaszenia pożarów (w pomieszczeniach, urządzeń pod napięciem, pojazdów). Sposoby udzielania pomocy osobom znajdującym się w pomieszczeniach objętych pożarem. Ratowanie zwierząt z pomieszczeń gospodarczych.

DZIAŁ II. RATOWNICTWO I POMOC SANITARNA

1. Pierwsza pomoc poszkodowanym

Zasady udzielania pierwszej pomocy. Materiały i środki do udzielania pierwszej pomocy. Rodzaje urazów. Torba medyczno-sanitarna. Wyposażenie apteczki domowej. Opatrunek osobisty.

2. Reanimacja (ożywianie)

Śmierć kliniczna i biologiczna. Ogólna charakterystyka zabiegów reanimacyjnych. Przyczyny i objawy zatrzymania oddechu i krążenia. Metody przywracania drożności dróg oddechowych i czynności serca. Zabiegi reanimacyjne – metody sztucznego oddychania i pośredni masaż serca.

3. Pomoc w nagłych wypadkach

Sposoby udzielania pierwszej pomocy przy oparzeniach cieplnych i chemicznych. Postępowanie w razie odmrożenia i zamarznięcia. Zatrucie pokarmowe i chemiczne. Postępowanie w przypadkach: omdleń, udaru cieplnego i słonecznego, utonięcia, porażenia prądem, napadu padaczkowego. Udzielanie pomocy ukąszonym. Postępowanie z ciałami obcymi w organizmie. Wstrząs pourazowy.

4. Zranienia

Rodzaje ran i ich charakterystyka. Zakażenia przyranne. Zasady opatrywania ran głowy, szyi, kończyn i tułowia.

5. Krwotoki i ich tamowanie

Rodzaje krwotoków i ich objawy. Badanie tętna. Skutki krwotoków. Tamowanie krwotoków. Postępowanie w przypadku krwotoków wewnętrznych.

6. Urazy kości i stawów

Rodzaje złamań, zwichnięć, skręceń i ich charakterystyka. Zasady udzielania pomocy przy urazach kości i stawów. Stosowane materiały podręczne. Udzielanie pierwszej pomocy przy złamaniach: kończyn, kręgosłupa, kości czaszki, żeber i miednicy.

7. Przenoszenie poszkodowanych i rannych

Wynoszenie, przenoszenie i transport poszkodowanych i rannych za pomocą środków typowych i zastępczych.

8. Pomoc poszkodowanym bronią masowego rażenia

Uszkodzenia wywołane czynnikami rażenia wybuchu jądrowego. Udzielanie pomocy poszkodowanym w rejonie porażenia. Zasady i sposoby udzielania pomocy porażonym bronią chemiczną i biologiczną. Podstawowe zadania wykonywane podczas akcji ratunkowej w danej szkole.

9. Zagrożenia zdrowia ludzkiego

Choroby zakaźne, weneryczne, alkoholizm, nikotynizm i narkomania. Choroby XX wieku (zawały, miażdżyca, stresy, nerwice itp.).

10. Opieka nad chorymi i poszkodowanymi

Organizacja opieki nad chorymi i poszkodowanymi. Rola i zadania osoby pielęgnującej (higiena chorego, odżywianie i podawanie leków). Pielęgnacja chorych i poszkodowanych w warunkach domowych.

DZIAŁ III. OGÓLNOOBRONNY

Tematy do wyboru:

A. Wybrane zagadnienia z obrony cywilnej i zagrożeń ekologicznych

1. Międzynarodowe konwencje w ochronie ludności

IV Konwencja Genewska z 1949 roku i "Protokoły dodatkowe" z 1977 roku o ochronie ludności w czasie pokoju oraz o zadaniach obrony cywilnej uznanych przez prawo międzynarodowe. Prawa i zwyczaje wojenne.

2. *Ochrona zwierząt gospodarskich oraz paszy i płodów rolnych przed skażeniami i zakażeniami*

Przystosowanie pomieszczeń inwentarskich do ochrony zwierząt. Sposoby ochrony paszy i wody dla zwierząt. Postępowanie ze skażoną paszą i wodą.

3. *Zbiorowe środki ochrony ludności*

Budowle ochronne, ich przeznaczenie, rodzaje i wyposażenie. Zasady zachowania się w schronach i ukryciach dla ludności. Ogólne zasady rozśrodkowania i ewakuacji ludności z regionów zagrożonych. Zasady zachowania się ludności podczas bezpośredniego zagrożenia i ewakuacji.

4. *Przysposobienie obronne w innych państwach*

Przysposobienie obronne (wojskowe) w wybranych państwach Europy.

5. *Charakterystyka rejonów porażenia*

Rejon porażony bronią chemiczną. Rejon porażony bronią biologiczną. Rejon porażony bronią konwencjonalną. Rejon skażony toksycznymi środkami przemysłowymi i promieniotwórczymi stosowanymi w przemyśle i rolnictwie. Wtórne rejonyskażeń chemicznych.

6. *Ochrona dóbr kultury*

Dokumenty normujące ochronę dóbr kultury. Pojęcie i podział dóbr kultury. Rodzaje ochrony dóbr kultury – ochrona ogólna i specjalna. Zasady ochrony dóbr kultury w RP podczas zagrożenia i wojny.

B. Ratownictwo i pomoc sanitarna

1. *Sekcja medyczno-sanitarna PCK*

Zadania i organizacja sekcji. Sposoby wynoszenia poszkodowanych z rejonu porażenia i przenoszenia przez przeszkody.

2. *Drużyna medyczno-sanitarna PCK*

Zadania i organizacja drużyny. Przygotowanie jej do działania. Działanie drużyny podczas akcji ratunkowej w rejonie porażenia.

3. *Doskonalenie udzielania pierwszej pomocy*

Doskonalenie umiejętności udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym.

4. *Ogólne wiadomości o Czerwonym Krzyżu*

Geneza powstania organizacji Czerwonego Krzyża i jej podobnych. Międzynarodowe prawo humanitarne. Powstanie, rozwój i aktualne zadania PCK.

Obowiązki i uprawnienia ratowników i siostr pogotowia PCK.

5. *Ogólna budowa organizmu ludzkiego*

Ogólna budowa układu kostno–stawowego, pokarmowego, oddechowego i układu krążenia. Ogólna budowa obwodowego układu nerwowego oraz centralnego układu nerwowego. Urazy mózgowie.

6. *Ogólne wiadomości o lekach*

Rodzaje i zasady stosowania leków. Drogi wprowadzania i wydalania leków. Zakraplanie leków do oka, ucha i nosa. Zestaw do wstrzyknień. Wstrzyknięcia podskórne, wstrzyknięcia domięśniowe. Terminowość wykorzystywania leków znajdujących się w apteczce domowej (samochodowej) zaleconych przez medyczne służby zdrowia. Ziołolecznictwo.

C. Terenoznawstwo

1. *Orientowanie się w terenie*

Określanie stron świata za pomocą: busoli, zjawisk przyrody. Mapa i jej rodzaje. Znaki topograficzne. Czytanie planu miasta i mapy. Określanie miejsca postoju na planie, mapie. Marsz wg planu miasta i mapy.

2. *Marsz według azymutu*

Zasady marszu według azymutów. Sposoby omijania przeszkód terenowych.

3. *Szkic terenu*

Rodzaje szkiców terenu i zasady ich wykorzystania. Wykonywanie szkicu. Opis szkicu.

D. Łączność

1. *Współczesne środki łączności*

Współczesne środki łączności stosowane do przekazywania informacji (radiotelefony, teleksy, telekopia i łączność satelitarna itp.).

2. *Środki łączności przewodowej i radiowej w obronie cywilnej*

Przeznaczenie i ogólne zasady posługiwania się środkami łączności przewodowej i radiowej w czasie prowadzenia akcji ratowniczej.

E. Strzelectwo sportowe

1. *Broń sportowa (małokalibrowa i pneumatyczna)*

Zasady bezpieczeństwa przy posługiwaniu się bronią. Przeznaczenie, ogólna budowa, rozkładanie i składanie broni. Czyszczenie i konserwacja broni.

2. *Podstawowe zasady strzelania*

Zjawisko strzału, tor lotu pocisku oraz jego elementy (linia i punkt celowania, linia strzału). Zasady celowania i skutki wynikające z nieprawidłowego celowania.

3. *Przygotowanie do strzelania i strzelanie sportowe*

Zasady zachowania się na strzelnicy i stanowisku strzeleckim. Przyjmowanie postawy strzeleckiej, celowanie, składanie się do strzału i ściąganie języka spustowego. Kontrola umiejętności składania się do strzału. Strzelanie z karabinu sportowego.

F. Ogólnowojskowy

1. *Ogólne wiadomości o siłach zbrojnych RP*

Organizacja Sił Zbrojnych. Służba wojskowa. Szkolenie wojskowe. Ceremoniał wojskowy.

2. *Elementy dyscypliny w działaniach zespołowych*

Zasady postępowania uczniów w uroczystościach szkolnych (ślubowanie, przekazywanie sztandaru, uroczyste zbiórki itp.).

3. *Polskie symbole narodowe i wojskowe na przestrzeni wieków*

Symbole narodowe rycerstwa polskiego w okresie walk z zakonem krzyżackim, symbole wojskowe w okresie walk o niepodległość w XVIII i XIX wieku. Symbole wojskowe i narodowe w II Rzeczypospolitej oraz w okresie walk o wyzwolenie. Symbole narodowe i wojskowe po II wojnie światowej – do czasów współczesnych.

Obowiązki i uprawnienia ratowników i siostr pogotowia PCK.

5. *Ogólna budowa organizmu ludzkiego*

Ogólna budowa układu kostno–stawowego, pokarmowego, oddechowego i układu krążenia. Ogólna budowa obwodowego układu nerwowego oraz centralnego układu nerwowego. Urazy mózgowe.

6. *Ogólne wiadomości o lekach*

Rodzaje i zasady stosowania leków. Drogi wprowadzania i wydalania leków. Zakraplanie leków do oka, ucha i nosa. Zestaw do wstrzyknięć. Wstrzyknięcia podskórne, wstrzyknięcia domięśniowe. Terminowość wykorzystywania leków znajdujących się w apteczce domowej (samochodowej) zaleconych przez medyczne służby zdrowia. Ziołolecznictwo.

C. Terenoznawstwo

1. *Orientowanie się w terenie*

Określanie stron świata za pomocą: busoli, zjawisk przyrody. Mapa i jej rodzaje. Znaki topograficzne. Czytanie planu miasta i mapy. Określanie miejsca postoju na planie, mapie. Marsz wg planu miasta i mapy.

2. *Marsz według azymutu*

Zasady marszu według azymutów. Sposoby omijania przeszkód terenowych.

3. *Szkic terenu*

Rodzaje szkiców terenu i zasady ich wykorzystania. Wykonywanie szkicu. Opis szkicu.

D. Łączność

1. *Współczesne środki łączności*

Współczesne środki łączności stosowane do przekazywania informacji (radiotelefony, teleksy, telekopia i łączność satelitarna itp.).

2. *Środki łączności przewodowej i radiowej w obronie cywilnej*

Przeznaczenie i ogólne zasady posługiwania się środkami łączności przewodowej i radiowej w czasie prowadzenia akcji ratowniczej.

E. Strzelectwo sportowe

1. *Broń sportowa (małokalibrowa i pneumatyczna)*

Zasady bezpieczeństwa przy posługiwaniu się bronią. Przeznaczenie, ogólna budowa, rozkładanie i składanie broni. Czyszczenie i konserwacja broni.

2. *Podstawowe zasady strzelania*

Zjawisko strzału, tor lotu pocisku oraz jego elementy (linia i punkt celowania, linia strzału). Zasady celowania i skutki wynikające z nieprawidłowego celowania.

3. *Przygotowanie do strzelania i strzelanie sportowe*

Zasady zachowania się na strzelnicy i stanowisku strzeleckim. Przyjmowanie postawy strzeleckiej, celowanie, składanie się do strzału i ściąganie języka spustowego. Kontrola umiejętności składania się do strzału. Strzelanie z karabinu sportowego.

F. Ogólnowojskowy

1. *Ogólne wiadomości o siłach zbrojnych RP*

Organizacja Sił Zbrojnych. Służba wojskowa. Szkolenie wojskowe. Ceremoniał wojskowy.

2. *Elementy dyscypliny w działaniach zespołowych*

Zasady postępowania uczniów w uroczystościach szkolnych (ślubowanie, przekazywanie sztandaru, uroczyste zbiórki itp.).

3. *Polskie symbole narodowe i wojskowe na przestrzeni wieków*

Symbole narodowe rycerstwa polskiego w okresie walk z zakonem krzyżackim, symbole wojskowe w okresie walk o niepodległość w XVIII i XIX wieku. Symbole wojskowe i narodowe w II Rzeczypospolitej oraz w okresie walk o wyzwolenie. Symbole narodowe i wojskowe po II wojnie światowej – do czasów współczesnych.

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

1. Konstrukcja programu, dobór i układ treści kształcenia

Program przysposobienia obronnego w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i liceach zawodowych składa się z trzech części: celów kształcenia i wychowania, treści kształcenia i wychowania oraz zagadnień związanych z realizacją programu.

Autorzy programu wykorzystali do jego opracowania wyniki badań przeprowadzonych na obszarze całego kraju w ostatnich latach oraz wnioski zebrane podczas spotkań konsultacyjnych z nauczycielami i uczniami. Badania prowadzone były w większości województw i w kilkudziesięciu szkołach w latach 1988–1991. Jest to więc program uwzględniający w zdecydowanej większości opinie środowisk nauczycielskich i uczniowskich oraz dostosowany do współczesnych warunków i potrzeb społecznych.

Zawarty w programie dobór treści odzwierciedla odejście od dotychczasowych, tradycyjnych koncepcji kształcenia obronnego młodzieży szkolnej. Zespół autorski dążył konsekwentnie do sformułowania celów i treści kształcenia tak, aby zapewniły przygotowanie młodzieży do działań w warunkach różnorodnych zagrożeń czasu pokoju, z którymi może się ona spotkać w środowisku naturalnym. Współcześnie oddala się bowiem groźba wojny, ale narastają zagrożenia, które niesie rozwój cywilizacji. Dlatego też, podstawowym zadaniem przysposobienia obronnego w szkołach jest wyposażenie uczniów w odpowiedni zasób wiedzy i umiejętności, zasób pozwalający na: organizację skutecznej ochrony indywidualnej i zespołowej przed skutkami różnorodnych zagrożeń, prowadzenie akcji ratunkowej indywidualnie i w zespole, niesienie pomocy rannym i porażonym.

Realizacji powyższych zadań podporządkowany został układ treści nauczania:

- Część pierwsza: *Wybrane zagadnienia obrony cywilnej i zagrożeń ekologicznych* pozwala na wyposażenie uczniów w elementarny zasób wiedzy teoretycznej, niezbędny do zrozumienia celów obrony cywilnej i obowiązków obywateli wynikających z aktualnych przepisów prawnych.
- W części drugiej: *Ratownictwo – pomoc sanitarna*, wyeksponowane zostały najistotniejsze treści służące przygotowaniu uczniów do praktycznego udzielania pomocy rannym i poszkodowanym.
- Część trzecia: *Ogólnoobronna* zawiera wyłącznie tematy fakultatywne, które służą uzupełnieniu i wzbogaceniu programu oraz rozszerzeniu wiedzy i umiejętności uczniów.

Nauczyciel przysposobienia obronnego ma prawo dokonywania zmian w treściach kształcenia. Tematy i zagadnienia obligatoryjne należy realizować we wszystkich szkołach. Dobrane przez nauczyciela szczegółowe treści kształcenia uczniów powinny być zbieżne z przyszłym ich zawodem. Tematyka dotycząca preorientacji zawodowej powinna być skorelowana z treściami przedmiotu zawodowego. Tak więc budowa i układ treści programu pozwalają nauczycielowi na konstruowanie jego ostatecznego kształtu oraz dostosowanie go do profilu, możliwości realizacyjnych i zainteresowań młodzieży danej szkoły. Treści kształcenia niniejszego programu stanowią podstawę do konstruowania programów autorskich w szkołach eksperymentalnych i społecznych.

2. Metody, formy organizacyjne i środki dydaktyczne

Nauczanie przysposobienia obronnego, przedmiotu z dużą ilością zajęć praktycznych – wymaga stosowania różnorodnych metod, a zwłaszcza metod aktywizujących. Każda z zastosowanych metod nauczania powinna kształtować aktywny i świadomy stosunek uczniów do nauki, rozwijać ich zdolności poznawcze, wdrażać do samodzielnego, logicznego i krytycznego myślenia, rozbudzać emocjonalny stosunek do przedmiotu. Dobór metod nauczania zależy m.in. od: celu kształcenia i wychowania, charakteru tematu, zagadnień, umiejętności przewidzianych do opanowania, czasu i proporcji poszczególnych elementów w jednostce lekcyjnej, infrastruktury dydaktycznej i osobistego zaangażowania nauczyciela. W toku zajęć należy dobierać takie metody nauczania, które będą zapewniały osiągnięcie założonych celów – największą aktywność uczniów i najlepsze opanowanie przez nich materiału nauczania. Pierwsza lekcja PO powinna być przeznaczona na zapoznanie uczniów z celami kształcenia – z programem przedmiotu i organizacją zajęć oraz z ważniejszymi, planowanymi przedsięwzięciami.

W zajęciach o charakterze teoretycznym zaleca się takie metody, jak: pogadanka, opowiadanie, wykład, dyskusja – z reguły ilustrowane filmem, prezentacjami, foliogramami lub pokazem: autentycznego sprzętu, makiet, tablic, wykresów i zdjęć, albo odtwarzaniem nagrań magnetowidowych i magnetofonowych oraz płyt gramofonowych. W realizacji trudniejszych tematów należy preferować metody multimedialne.

Szczególne znaczenie mają ćwiczenia. Kształtują one bowiem umiejętności praktyczne. Podczas zajęć praktycznych należy, w miarę możliwości, stosować metody inscenizacyjną i sytuacyjną, które przyczyniają się do aktywizacji uczniów w wykonywaniu czynności praktycznych. Ćwiczenia praktyczne mogą być prowadzone z całą klasą albo w grupach – w terenie, na boisku szkolnym, sali gimnastycznej, w pracowni przedmiotowej lub w obiektach obrony cywilnej, bezpośrednio przez nauczyciela bądź przy pomocy uczniów

– pomocników nauczyciela, przygotowywanych specjalnie w godzinach pozalekcyjnych.

Podczas zajęć praktycznych należy zwracać uwagę na umiejętność zespołowego działania i kierowania małym zespołem.

Tematyka zagrożeń czasu pokoju powinna być ściśle związana z regionem, w którym funkcjonuje dana szkoła. Uwzględnione powinny być różnego rodzaju zagrożenia lokalne, jak również i zagrożenia mogące oddziaływać z innych regionów, a nawet sąsiednich państw.

Podstawową formą zajęć, obowiązujących od roku szkolnego 1992/93 jest jednogodzinna jednostka lekcyjna. Realizacja zajęć praktycznych powinna obowiązkowo odbywać się w grupach nie mniejszych niż 12 uczniów i nie liczniejszych niż 20. Decyzję o podziale klasy na grupy podejmuje dyrektor szkoły.

W procesie dydaktyczno-wychowawczym bardzo ważną formą realizacji programu nauczania są wycieczki, które należy organizować w czasie wolnym od zajęć. Powinny one być związane przede wszystkim z tematyką realizowanego materiału nauczania. Zaleca się zwiedzanie muzeów, wystaw obrony cywilnej, schronów i ukryć, izb pamięci narodowej oraz obserwowanie ćwiczeń obrony cywilnej i straży pożarnej.

Po zrealizowaniu wszystkich treści programowych można zorganizować zawody sprawnościowo-sportowe, połączone ze strzelaniem sportowym lub zajęciami z kultury fizycznej.

Ostatnie lekcje powinny zawierać podsumowanie wyników nauczania i osiągnięć uczniów.

W nauczaniu młodzieży przysposobienia obronnego ważnym czynnikiem jest stosowanie różnorodnych form pracy pozalekcyjnej. Pożądaną formą oddziaływania wychowawczego jest tworzenie szkolnych kół strzelectwa sportowego. Zajęcia tego typu powinien prowadzić nauczyciel przysposobienia obronnego lub uprawniony instruktor strzelectwa sportowego. Młodzież należy zachęcać do oglądania filmów wyświetlanych w kinach i telewizji oraz słuchania audycji radiowych o tematyce obrony cywilnej. Wyświetlanie filmów o powyższej tematyce należy organizować w szkole.

Można również zalecić uczniom przeczytanie wybranych pozycji książkowych lub artykułów z czasopism. Zainteresowanych służbą wojskową należy zachęcać do udziału w szkoleniu specjalistycznym, organizowanym przez Ligę Obrony Kraju, Aeroklub RP i Polski Związek Krótkofalowców.

20007

